

รวมทุกเนื้อหาภาษาไทย ม.ปลาย
ที่นักเรียนต้องรู้และจำให้ได้

สรุป

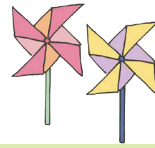
ภาษาไทย ม.ปลาย

สำหรับการสอบ

เตรียมสอบ A-Level, TPAT, สอบตรงเข้ามหาวิทยาลัย, สอบชิงทุน,
สอบเก็บคะแนน, สอบกลางภาค และสอบปลายภาคเรียน

สารบัญ

ส่วนที่ 1 หลักภาษา

8

ความรู้และข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับภาษา

8

เสียง

10

คำ

11

ความเกี่ยวข้องระหว่างวัฒนธรรมกับภาษา

15

ร้อยเรียงถ้อยคำ

17

การเพิ่มคำ

22

การเปลี่ยนแปลงของภาษา

25

ระดับภาษา

28

คำราชาศัพท์

29

ส่วนที่ 2 การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

34

การสื่อสารของมนุษย์

34

การรับสารด้วยการฟัง

35

การรับสารด้วยการอ่าน

36

การส่งสารด้วยการพูด

37

การส่งสารด้วยการอ่าน

38

การส่งสารด้วยการเขียน

40

การสื่อสารเพื่อกิจธุระ

42

ฝึกแต่งบทร้อยกรอง

43

มารยาทและคุณธรรมในการสื่อสาร

46

การถามและการตอบ

49

การฟังและการอ่านให้เกิดวิจารณ์ญาณ

51

การพูดต่อประชุมชน

53

วิธีสื่อสารในการประชุม

55

การเขียนเชิงวิชาการ

59

การเขียนเชิงกิจธุระ

60

ลักษณะคำประพันธ์ประเภทร้อย

61

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด

62

เหตุผลกับภาษา

62

การใช้ภาษาแสดงทรรศนะ

63

การใช้ภาษาได้แย้ง

64

การใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจ

64

การใช้ภาษาอธิบาย บรรยาย และพรรณนา

65

การเขียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

66

การแต่งฉันท์ชนิดต่างๆ

67

ส่วนที่ 3 วรรณคดี

70

นมัสการมาตาปิตุคุณและนมัสการอาจารย์คุณ

70

อิเหนา ตอน ศีกกะหมังกุหนิง

71

นิทานเวตาล เรื่องที่ 10

72

ทุกข์ของชาวนาในบทกวี

73

มงคลสูตรคำฉันท์

74

มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

75

ลิลิตตะเลงพ่าย

76

คัมภีร์ฉันทศาสตร์ แพทยศาสตร์สงเคราะห์

77

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนช้างถวายฎีกา

78

กาพย์เห่เรือ

78

สามัคคีเภทคำฉันท์

79

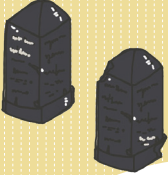
ขัตติยพันธกรณี

79

ส่วนที่ 1

หลักภาษา

ความรู้และข้อน่าสังเกตเกี่ยวกับภาษา

หน่วยในภาษาที่เล็กที่สุด คือ หน่วยเสียง

หน่วยเสียงเป็นหน่วยของระบบในแต่ละภาษา เสียงในระบบภาษาไทยมีเพียงจำนวนหนึ่ง โดยมีความสำคัญและมีความหมายแตกต่างกันไป

ตัวอย่าง

หน่วยเสียงพยัญชนะ เช่น ก ง ช

หน่วยเสียงสระ เช่น อี อี อือ

หน่วยเสียงวรรณยุกต์ เช่น วรรณยุกต์เอก วรรณยุกต์โท วรรณยุกต์ตรี วรรณยุกต์ตรี

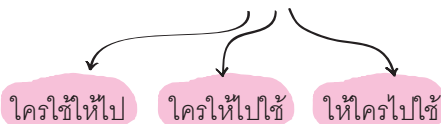
ข้อจำกัดในการประกอบหน่วยเสียงเป็นพยางค์และเป็นคำ คือ

- พยัญชนะที่ออกเสียงควบกล้ำกันมีเพียง 11 เสียง คือ กร กล กว คร คล คว ตร พร พล

อาจจะนำคำมาประกอบกันเป็นคำที่ซับซ้อนขึ้น เช่น ประกอบเป็นคำประสมเป็นคำซ้อน หรือเป็นคำซ้ำ

นอกจากนี้การเรียงคำสลับกันจะทำให้ได้ประโยคที่มีความหมายแตกต่างกัน เช่น

การประกอบประโยคเป็นประโยคที่ยาวขึ้น

สามารถทำประโยคให้เป็นประโยคที่ยาวขึ้น
โดย วิธีขยายส่วนต่างๆ ของประโยค วิธีรวมประโยค วิธีซ้อนประโยค
และการรวมประโยคอาจจะใช้คำสันธานเชื่อม

ภาษาใช้สื่อสารได้ตามเจตนาต่างๆ

- ประโยคที่ใช้สื่อสาร แบ่งออกเป็น 6 ชนิด ดังนี้
1. ประโยคบอกเล่า เช่น หนังสือของคุณน่าสนใจมาก
  2. ประโยคปฏิเสธ เช่น ฉันไม่ชอบไปเที่ยวทะเล
  3. ประโยคคำถาม เช่น ใครชอบสีเขียว
  4. ประโยคสอบถามปฏิเสธ เช่น ใครไม่เคยดื่มมาม่า
  5. ประโยคคำสั่งหรือบอกให้ทำ เช่น บอกให้เด็กชายแต่งใจมาพบครูหน่อย
  6. ประโยคสั่งปฏิเสธหรือประโยคห้าม เช่น อย่าเดินลัดสนาม

ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้ประโยคแสดงเจตนาต่างๆ

1. ประโยคแต่ละชนิดอาจแสดงเจตนาที่แยกย่อยได้อีก เช่น ประโยคบอกเล่า อาจแสดงเจตนาชี้แนะ เตือน วิจารณ์
2. ประโยคยังสามารถทำให้กลายเป็นประโยคขอร้องได้โดยใช้คำบางคำ
3. ประโยคปฏิเสธมักมีคำว่า “ไม่” อยู่หน้าคำที่ต้องการปฏิเสธ

เสียง

เสียงพยัญชนะ

เสียงที่เปล่งออกมาแล้วถูกสกัดกันโดยอวัยวะส่วนหนึ่ง
ทำให้ออกเสียงให้ดั่งยาวนานไม่ได้ เสียงพยัญชนะในภาษาไทยมี 21 เสียง
คือ ก ค ง จ ช ฆ ด ต ท น บ ป ฟ ม ย ร ล ว อ ฮ

เสียงสระ

สระ คือ เสียงพูดที่เปล่งออกมาเพื่อนำมาผสมกับพยัญชนะและวรรณยุกต์
เพื่อให้อ่านออกเสียงเป็นพยางค์หรือคำ สระไทยมี 21 เสียง ดังนี้

สระเดี่ยว 18 เสียง แบ่งเป็น

- สระเสียงสั้น 9 เสียง
ได้แก่ อะ อี อื อุ เอะ
แอะ แออะ โอะ เอาะ

- สระเสียงยาว 9 เสียง
ได้แก่ อา อื อือ อุ เอ
แอ แออุ โอ ออ

สระประสมหรือสระเลื่อน 3 เสียง

- เอีย ประสมจากเสียงสระ
อี + อา

- เอือ ประสมจากเสียงสระ
อื + อา

- อัว ประสมจากเสียงสระ
อุ + อา

ขณะที่เสียงสระ “เอียะ เอือะ อัวะ” ส่วนใหญ่พบในคำที่ใช้เลียนเสียงธรรมชาติ
และมีใช้น้อยมากในภาษาไทย และเมื่อออกเสียงเป็นสระเสียงยาว
ความหมายไม่เปลี่ยน จึงกำหนดให้ เอียะ-เอีย, เอือะ-เอือ, อัวะ-อัว
เป็นหน่วยเสียงเดียวกัน และมีการกำหนดให้สระเกิน 8 เสียง
(ฤ ฦ ฎ ฏ อำ ไอ โอ เอา) ที่ใช้หลักเกณฑ์การแบ่งตามตำราเก่านั้นเป็นพยางค์แทน
เนื่องจากมีเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ครบถ้วน

เสียงวรรณยุกต์

ระดับเสียงสูงต่ำ มี 5 เสียง
คือ เสียงสามัญ เอก โท ตรี จัตวา

คำ ประกอบด้วย เสียง
กับความหมาย คำทุกคำ
ในภาษาไทยประกอบด้วย
เสียงพยัญชนะ เสียงสระ
และเสียงวรรณยุกต์

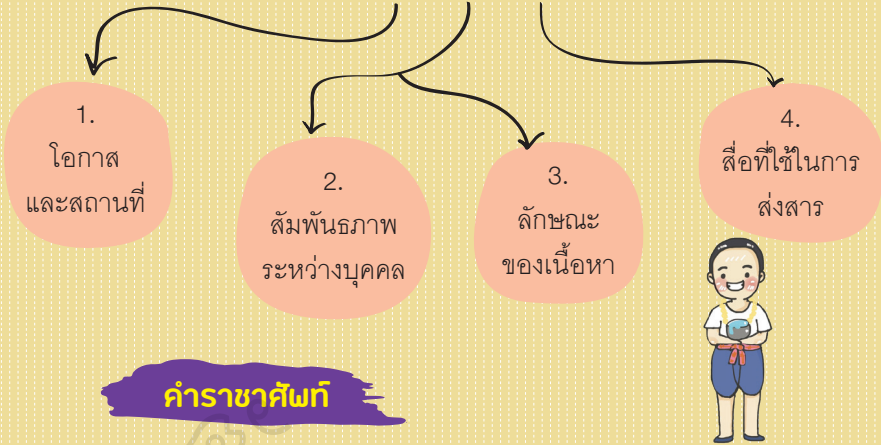
ความหมายของคำ

คำที่มีความหมายเฉพาะ แบ่งได้ดังนี้

1. ความหมายตามตัวหรือความหมายนัยตรง คือ ความหมายของคำ
ที่ปรากฏตามพจนานุกรม
2. ความหมายเชิงอุปมาหรือความหมายนัยประหวัด เป็นความหมายที่เกิดจากการ
เปรียบเทียบกับความหมายตามตัวของคำนั้นในบริบทอื่น

ปัจจัยที่กำหนดระดับของภาษา

คำราชาศัพท์

คำราชาศัพท์ หมายถึง ภาษาสุภาพที่ถูกแบบแผนสำหรับใช้ให้เหมาะกับบุคคลในระดับต่าง ๆ บุคคลที่เราต้องใช้คำราชาศัพท์ด้วย ได้แก่

1. พระมหากษัตริย์ 2. พระบรมวงศานุวงศ์ 3. พระภิกษุ
4. ขุนนางข้าราชการ 5. สุภาพชน

ลำดับชั้นพระวงศ์

ชั้น 1

- พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดี ศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ มหิศรภูมิพลราชวรางกูร กิติสิริสมบูรณอดุลยเดช สยามินทราธิเบศรราชวโรดม บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชั้น 2

- สมเด็จพระนางเจ้าสุทิดา พัชรสุธาพิมลลักษณ พระบรมราชินี
- พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร
- สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณวราชนกคดี สิริภิกขาริณีพิริยพัฒน์ รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

การใช้ภาษาแสดงเหตุผล

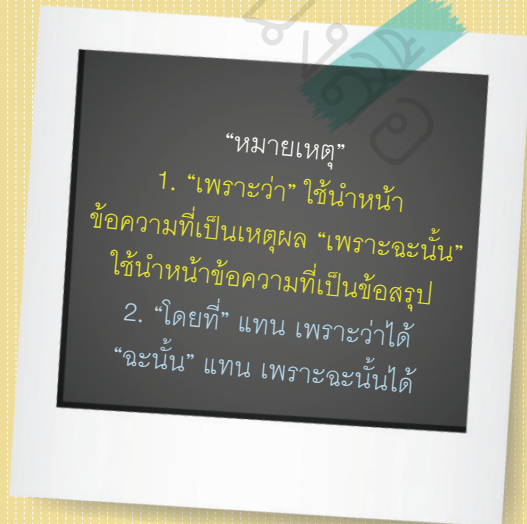
ในการใช้ภาษาเพื่อแสดงเหตุผล
มีข้อความที่จำเป็นต้องใช้เสมอ เช่น

- เพราะว่า.....เพราะฉะนั้น.....
- โดยที่.....ฉะนั้น.....
- เนื่องด้วย.....จึง.....
- .....ทั้งนี้เพราะว่า.....

“ว่า เพราะว่า...เพราะฉะนั้น” เป็นคำสันธานที่สำคัญในการแสดงเหตุผล
วิชาคณิตศาสตร์ เช่น เพราะว่าสามเหลี่ยมสองรูปนี้มีมุมเท่ากันมุมต่อมุม
เพราะฉะนั้น สามเหลี่ยมสองรูปนี้คล้ายกัน

มารยาทและคุณธรรมในการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่จำแนกได้ 2 แบบ ได้แก่

พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน

เช่น การแสดงกิริยาอาการของผู้ส่งสารและผู้รับสาร การเปล่งเสียง การเขียน การใช้วัตถุ

พฤติกรรมภายใน เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้ความคิด

เช่น การเกิดความรู้สึก การอธิษฐาน

พฤติกรรมภายนอกของการสื่อสารจะถูกกำหนดด้วยมารยาททางสังคม

ส่วนพฤติกรรมภายในถูกกำหนดด้วยคุณธรรมประจำใจ

1. มารยาทในการสื่อสาร

การมีกิริยาอาการที่เรียบร้อย ถูกต้องตามคตินิยมของคนในสังคม ถือเป็นมารยาท

ในการสื่อสาร มารยาทยังเกี่ยวข้องกับคุณธรรมเรื่องความเคารพ

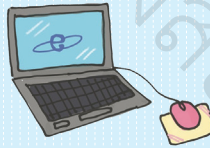
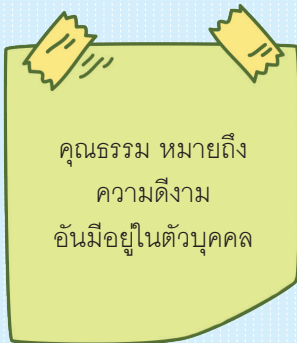
และไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน

สังคมที่แตกต่างกันอาจมีค่านิยมเรื่องมารยาทที่แตกต่างกันออกไป

เช่น สังคมไทยมองว่าเท้าเป็นของต่ำ ห้ามใช้ชี้หรือสัมผัสกัน

บางประเทศเห็นเป็นเรื่องธรรมดาสามารถและใช้เท้าชี้แทนมือได้

2. คุณธรรมในการสื่อสาร

คุณธรรมที่สำคัญในการสื่อสาร คือ

1. ความมีสัจจะต่อกัน
2. ความเคารพและความปรารถนาดีต่อกัน
3. ความรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองพูดหรือกระทำ

ผู้ที่มีคุณธรรมประจำใจนั้น การสื่อสาร
ก็จะเป็นไปในทางที่ดีงาม สร้างสรรค์
ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าที่แท้จริง

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิด

วิธีคิด

1. วิธีคิดวิเคราะห์ พิจารณาสິงนั้นออกเป็นส่วน เพื่อทำความเข้าใจ
ในความสัมพันธ์ของแต่ละส่วน
2. วิธีคิดสังเคราะห์ การคิดที่ดึงเอาองค์ประกอบต่างๆ มาหลอมรวมเป็นความคิดใหม่

วิธีคิดประเมินค่า

การใช้ดุลยพินิจพิจารณาแล้วตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น
โดยมีเกณฑ์มาเป็นเครื่องตัดสิน

เหตุผลกับภาษา

มนุษย์เท่านั้นที่สามารถใช้เหตุผลและพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผล
ของตนได้ และการที่มนุษย์จะสามารถพัฒนาสมรรถภาพการใช้เหตุผลของตนได้นั้น
ก็จำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือ เพราะกระบวนการใช้เหตุผลจะมีรายละเอียด
ที่มากและซับซ้อน จึงต้องบันทึกโดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องช่วยบันทึก

โครงสร้างของการแสดงเหตุผล

1. เหตุผล หรืออาจจะเรียกว่าข้อรองรับหรือข้อสนับสนุนก็ได้
2. ข้อสรุป อาจนำไปใช้เป็นเหตุผลเพื่อสนับสนุนข้อสรุปอื่นๆ อีกได้

ภาษาที่ใช้ในการแสดงเหตุผล

1. ใช้คำสันธานมาช่วยบางคำ เพื่อให้ภาษาที่จะสื่อสารมีใจความที่สมบูรณ์
2. ในการแสดงเหตุผล ถ้ามีการเรียบเรียงที่ดี บอกถึงเหตุผลที่ชัดเจน
ก็ไม่จำเป็นต้องใช้คำสันธาน
3. ในการแสดงเหตุผล อาจใช้กลุ่มคำโดยชัดแจ้งเพื่อบ่งชี้ว่าเป็นเหตุผล
หรือเป็นข้อสรุป

ตัวอย่าง พ่อขอสรุปว่า

ลูกๆ ควรตั้งใจซ้อมกันได้แล้ว เพราะเหตุผลสำคัญ
คือใกล้วันแข่งขันเข้ามาทุกที

การใช้ภาษาแสดงทรรศนะ

การใช้ภาษาแสดงทรรศนะ คือ การใช้ภาษาเพื่อแสดงความคิดเห็น
ที่ประกอบด้วยเหตุผลโดยอาศัยโครงสร้างของการแสดงทรรศนะ
ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1. ที่มา คือ
ส่วนที่เป็นเรื่องราวต่างๆ
ที่ทำให้เกิดการ
แสดงทรรศนะ

2. ข้อสนับสนุน คือ
ข้อเท็จจริง หลักการ
รวมทั้งทรรศนะ
หรือมติของผู้อื่น

3. ข้อสรุป คือ
สารสำคัญที่สุด
ของทรรศนะ อาจเป็น
ข้อเสนอแนะ ข้อวินิจฉัย
หรือประเมินค่า

ประเภทของทรรศนะ

1. ทรรศนะเกี่ยวกับข้อเท็จจริง เป็นทรรศนะที่ใช้เพียงการสันนิษฐาน
2. ทรรศนะเกี่ยวกับคุณค่า เป็นทรรศนะที่ประเมินว่าสิ่งใดดีหรือด้อย
เป็นประโยชน์หรือโทษ
3. ทรรศนะเกี่ยวกับนโยบาย เป็นทรรศนะที่บ่งชี้ว่าควรทำอย่างไร มักจะต้องเสนอ
ข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนนโยบายและประเมินค่านโยบายที่เสนอ

คำหรือกลุ่มคำที่ใช้ในการแสดงทรรศนะ

1. สรรพนามบุรุษที่ 1 หรือคำนามที่ชี้ชัดว่าเป็นการแสดงทรรศนะ
2. ใช้คำหรือวลีที่บ่งชี้ว่าเป็นการแสดงทรรศนะ เช่นคำว่า
น่า คง คงจะ ควร พึง ฯลฯ

